

Greta redescobreix la modernitat

«Greta Thunberg és un indicador del nou cicle polític que s'albira: el retorn de les expectatives universalistes de canvi social»

La cimera de clima COP25 està essent una palanca de promoció del moviment global respecte de l'evidència del canvi climàtic fruit de les conseqüències ecològiques - sistèmiques i negatives- que l'actual model de desenvolupament està produint. La icona d'aquest moviment és la jove Greta Thunberg, qui a causa de la potenciació icònica de la seva personalitat i conviccions, rep molts elogis però també judicis despectius. Greta és al centre d'atenció perquè marca l'agenda discursiva del moviment.

El fet, però, és que més enllà dels afers relatius a l'ecologia, Greta despunta per un missatge que recupera el marc conceptual substantiu de la modernitat. Aquesta és una singularitat seva molt prominent. Miro d'explicar-ho.

Després d'una quarantena d'anys en què a Occident predominava el discurs segons el qual ni el canvi social a gran escala ni el coneixement podien oferir progrés a la humanitat, Greta apareix proporcionant un marc discursiu en què es defensa que el canvi social ha de ser general i que el coneixement científic n'ha de ser l'inspirador. Els vells filòsofs postmoderns s'han d'estar estirant dels cabells o regirant-se en les respectives tombes. I és que en aquesta actualització generacional d'un moviment ecologista que és molt més ampli i vell del que ara veiem, retrobem aquestes tres claus conceptuals clarament modernes.

La primera és la ciència com a mètode sistemàtic de coneixement i com a font inspiradora de l'acció. "People Behind the Science", es llegeix a les pancartes dels manifestants. Paradigmàtic. Una reverberació en tota regla del plantejament que la ciència il·lustra sobre els fets de manera que la ignorància ja no pot ser excusa per no admetre els fets tal com són.

La ciència permet conèixer la veritat sobre com són les coses i sobre allò que passa, i el que és veritable és difícilment matèria opinable. Si la ciència prova l'existència del canvi climàtic com a producte del model de desenvolupament econòmic dels darrers 200 anys, això és indiscutible. Si la ciència prediu que de seguir per aquest senderi ens esperen desgràcies cataclísmiques, no hi ha alternativa a contrarestar la tendència si volem subsistir.

La ciència havia estat assetjada des dels anys setanta del segle XX per tot d'opinòlegs que la consideraven parcial entre el mar de punts de vista que tenien al cap tots els profetes de la postmodernitat. Ara la Greta i l'activisme de tanta joventut tenen de nou a la ciència com a far de l'acció. Marx ho veuria fenomenal.

La segona és la promoció d'un canvi social a gran escala, universal. Frenar i contrarestar la tendència sistèmica al canvi climàtic només és possible amb una transformació del paradigma capitalista, fonamentat en la lògica del productivisme, el creixement indefinit i la massificació del consum conspicu.

Aquest canvi necessari afecta totes les societats humanes, independentment de cada cultura particular, les diferents identitats o la diversitat de creences que puguin coexistir entre la nostra espècie. Estem davant de l'impuls d'un canvi social universal sostingut per persones d'arreu del món.

Novament, l'activista Thunberg i els seus engeguen a dida un precepte moral antimodern que les darreres dècades s'havia anat fent hegemònic fins i tot entre les esquerres més pop i desorientades: el relativisme.

El tercer és el poder creador de la humanitat. Aquest punt és propi de la modernitat més clàssica. Punt que té la seva cosa, perquè mostra l'arrogància inherent a la nostra espècie. La premissa és que tot comença i acaba en la humanitat, una mena de deus ex machina que impregna tot el relat modern. L'espècie humana és tant capaç de destrucció com de creació. La humanitat cega o egoista camina cap a l'abisme; la humanitat il·lustrada gràcies al coneixement, responsable i solidària, és capaç de canviar completament les condicions de la seva pròpia existència i el seu pervenir.

Malgrat tots els esforços filosòfics haguts i per haver per desvincular l'espècie humana de la seva voluntat de poder per damunt de les altres espècies i per dominar el conjunt de la natura, no hi ha alternativa al predomini de la humanitat en qualsevol escenari de futur. La capacitat humana de poder no té més competència que les condicions indesitjades per la mateixa acció humana, o per les males intencions de les persones.

La idea, conforme que si el desenvolupament de la humanitat està fent malbé el món, només la humanitat el recompondrà, aboca el que quedava de les religions a la més simple de les inutilitats, perquè cap Déu resoldrà res si no és que nosaltres prenem cartes en l'assumepte.

En conclusió, Greta Thunberg, icona de tants i tantes, referent mundial d'un moviment que clama perquè la humanitat pugui tenir futur en aquest planeta, participa en reprendre el programa dur de l'emancipació propi de la modernitat, tot escombrant en el camí les marrades discursives del postmodernisme i de l'esoterisme ideològic. Greta és un indicador del nou cicle polític que s'albira: el retorn de les expectatives universalistes de canvi social. Perquè hi ha reptes indiscutiblement universals. I perquè la ciència ens pot il·lustrar sobre com afrontar aquests reptes.